

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка**

Соціальне виховання

Методичні рекомендації для студентів 2-го курсу
Спеціальність 053 «Психологія»
Освітньо-професійна програма
«Психологія»

Чернігів 2025

Платонова, О. Г., Карпова І. Г.: Соціальне виховання: методичні рекомендації для студентів спеціальності 053 «Психологія» освітньо-професійної програми «Психологія». Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2025. 38 с.

Рецензенти: доктор педагогічних наук, професор Н. І. Зайченко,
професор кафедри соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,
кандидат педагогічних наук, доцент З. З. Фалинська
доцент кафедри спеціальної освіти Львівського національного університету імені І. Франка

Рекомендовано до друку кафедрою соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (протокол № 7 від 20 лютого 2025 р.).

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Програма навчальної дисципліни “Соціальне виховання”	6
Загальні методичні рекомендації до практичних занять (із завданнями для самостійної та практичної роботи).....	7
Плани практичних занять із навчальної дисципліни “Соціальне виховання”.....	10
Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю.....	29
Рекомендована література.....	31

ПЕРЕДМОВА

Важливим державним, соціально-виховним, соціально-педагогічним завданням у галузі освіти є підготовка компетентних фахівців, здатних здійснювати на високому професійному рівні процес соціального виховання, організовувати соціально-виховну роботу з різними категоріями вихованців, спрямовану на всебічний, творчий розвиток особистості, реалізацію її задатків, обдарувань, здібностей у різних соціальних інституціях та соціокультурних середовищах в інтересах як особистості дитини, молодої людини, так і Української держави, європейської та світової спільноти в цілому.

Вирішення основних завдань соціально-виховної роботи безпосередньо пов'язано із необхідністю організації взаємодії психолога і вихованців. Навчальна дисципліна «Соціальне виховання» розрахована на здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю «Психологія». Курс «Соціальне виховання» для студентів 2 курсу (освітньо-професійна програма «Психологія») містить 2 змістовні модулі:

1. Теоретичні засади становлення і розвитку системи виховання у світі. Методологічні основи соціально-виховної роботи.
2. Практичні аспекти соціально-виховної роботи у позаурочний час, за місцем проживання та літній період.

Формою підсумкового контролю програмних результатів навчання здобувачів вищої закладу є залік.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Соціальне виховання» є педагогічний вплив соціальних інститутів на процес соціального становлення особистості.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальне виховання» є ознайомлення та збагачення студентів знаннями змісту, сутності, принципів, закономірностей, методів та організаційних форм соціального виховання за основними напрямками. Формування умінь, навичок планування та організації соціально-виховного процесу в умовах позашкільної роботи фахівця. Спрямування майбутнього психолога на творчу діяльність та самореалізацію особистості.

Завдання вивчення дисципліни «Соціальне виховання» полягають у:

методичні: забезпечити оволодіння фахівцями основними категоріями виховного цілеспрямованого впливу на формування особистості дітей та молоді, методикою організації учнівського колективу, основними напрямками виховання у сучасній школі, особливостями виховної роботи з учнями;

пізнавальні: ознайомити із засобами формування наукової світоглядної і громадської позиції, їх суспільної активності, активного залучення до виховного процесу сім'ї, громадськості, засобів масових комунікацій, озброєння студентів новими виховними технологіями;

практичні: сформувати уміння і навички організації соціального виховання дітей та молоді в умовах сучасної освітньої парадигми.

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	3	3
Кількість годин:	90	90
- лекції	22	6
- практичні / семінарські	18	4
- самостійна робота студента	50	80

Статус навчальної дисципліни вільного вибору
(нормативна / вільного вибору)

Передумови для вивчення дисципліни. Міждисциплінарні зв'язки: риторика, історія Чернігово-Сіверщини, філософія та культурологія, тренінг спілкування, вікова психологія, педагогічна психологія.

Очікувані результати навчання (загальні та спеціальні (фахові) компетентності):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади становлення і розвитку системи виховання у світі. Методологічні основи соціально-виховної роботи.

Тема 1. Виховання у первісному суспільстві на території України та в період княжої доби. Виховна система в країнах Давнього Сходу. Виховання і навчання у Давній Греції і Римі.

Тема 2. Становлення і розвиток класичної європейської системи виховання у XIX-XX ст. та сучасності. Основні теорії європейської освіти новітнього часу.

Тема 3. Сучасні вимоги до системи соціального виховання у сучасних умовах. Мета і завдання виховання сучасної молоді. Соціальне виховання та його значення у сучасних умовах.

Тема 4. Методологічні теорії про природу виховання. Принципи соціального виховання. Поняття про методи соціального виховання. Особливості використання методів соціального виховання у професійній діяльності психолога.

II. Змістовий модуль: Практичні аспекти соціально-виховної роботи у позаурочний час, за місцем проживання та літній період.

Тема 5. Особистість психолога у виховному процесі. Професійні компетентності психолога в контексті соціально-виховної діяльності. Педагогічний такт та його значення у соціально-виховній та психологічній діяльності.

Тема 6. Школа як відкрита соціально-педагогічна система.

Тема 7. Позашкільні заклади соціального виховання як інституції соціалізації особистості. Соціальна вулична робота. Використання ігрових технік у психолого-педагогічній роботі.

Тема 8. Гурток як вид організації творчої діяльності особистості. Педагогічний процес у гуртку як соціалізація особистості. Планування

роботи керівника гуртка.

Тема 9. Специфіка організації соціальної та психологічної роботи в громаді. Основні ознаки та характеристики громад.

Тема 10. Особливості організації виховної роботи у центрах роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання.

Тема 11. Особливості організації виховної роботи у літній період. Віковий підхід в організації виховного процесу в літньому оздоровчому таборі. Організаційні основи періодів табірної зміни. Документація загонового вожатого.

Загальні методичні рекомендації до практичних занять (із завданнями для самостійної та практичної роботи)

Практичне заняття – це організаційна форма навчання, яка передбачає обговорення проблем, що стосуються раніше прочитаної лекції чи розділу курсу. Полягає у самостійному вивченні студентами проблеми, підготовці рефератів, есе, презентацій, самостійних та практичних завдань, розгляді та підготовці питань, що винесені на самостійну та практичну роботу студентів.

Отже, **мета практичного заняття** – допомогти здобувачам вищої освіти у засвоєнні основних питань із теорії та практики соціального виховання, набутті й розвитку ними навичок роботи із підручниками, монографічною літературою, науковою періодикою, вироблення умінь і навичок щодо організації та проведення в майбутній професійній діяльності соціально-виховної роботи, активізація пізнавальної діяльності, розвиток творчого мислення студентів.

На практичному занятті відбувається обговорення теоретичних питань та питань, винесених на самостійне та практичне опрацювання, рецензування відповідей, заслуховуються та розглядаються реферати та презентації студентів, вирішуються тестові завдання, розглядаються практичні завдання щодо організації різних форм соціально-виховної роботи.

Готуючись до заняття, студенти повинні вивчити конспект лекцій, ознайомитись (із стислим конспектуванням) із рекомендованою літературою, в першу чергу, відповідними параграфами підручників, посібників.

Для того, щоб претендувати на оцінку “відмінно” та “добре”, здобувач вищої освіти має опрацювати спеціальну літературу (монографії, наукові статті). Для отримання інформації бажано також використовувати матеріали ЗМІ (Інтернет, зокрема). Разом із тим слід пам’ятати, що використовуючи засоби Інтернету, можна отримати значний за обсягом матеріал, але користуватися ним слід з обережністю, оскільки не вся інформація з Інтернет-джерел є в дійсності повністю достовірною. Не слід без

відповідного аналізу переписувати матеріал, використовуючи наявні в Інтернеті бази студентських рефератів, курсові роботи тощо.

Для опрацювання навчальної, наукової літератури можна використати фонди наукових бібліотек м. Чернігова (працюючи у їх читальних залах):

1. Наукова бібліотека Національного університету “Чернігівський колегіум” імені Тараса Шевченка (вул. Гетьмана Полуботка, 53).
2. Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені Софії та Олександра Русових (пр. Миру, 41).

При виступі на практичному занятті оцінюється не тільки глибина підготовки й обсяг опрацьованого матеріалу, але й здатність студента до самостійного аналізу, вміння робити власні висновки, висловлювати особисту точку зору на ті чи інші події. Після виголошення доповіді завжди позитивно оцінюється вміння студента поставити питання доповідачу, розпочати або підтримати дискусію. Доповнення до виголошеної доповіді мають бути чіткими та змістовними, вони не повинні повторювати сказане доповідачем іншими словами.

Студенти повинні мати на увазі, що оцінка (відповідні бали) за заняття виставляється викладачем не лише за висвітлену студентом інформацію (виступ, письмова робота), а й за активність на занятті, своєчасність виконання самостійної та практичної роботи, вміння робити рецензію виступу колеги по групі, охайність ведення конспектів лекцій. Для діагностики знань використовується модульно-рейтингова система зі 100-бальною шкалою оцінювання.

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій, практичних занять та консультацій, завдань під час виконання самостійної та практичної роботи, під час опитувань студентів, підготовки ними творчих робіт, складання есе, різноманітних завдань практичного спрямування.

Самостійна робота – це організована викладачем активна розумова діяльність студентів, спрямована на виконання поставленої дидактичної мети (самостійного опрацювання навчальних питань, матеріалів лекцій, підготовки реферату, презентації, есе та їх представлення, вирішення практичного творчого завдання і т. д.) в спеціально відведений для цього час (як правило, позанавчальний), хоча самостійна робота студентів може відбуватись і на практичному занятті.

Важливим завданням сучасної вищої школи є підготовка високопрофесійного спеціаліста, здатного оперативно, творчо реагувати на складні проблеми сьогодення. Вирішення цього завдання потребує такої організації навчального процесу, за яким студент буде не лише пасивним

слухачем готової навчальної інформації, а, в першу чергу, активним здобувачем нових необхідних для життя і успішної професійної діяльності знань.

Саме тому, згідно вимог Болонської системи, що впроваджена у вищу освіту в Україні, навчально-виховний процес у вищій школі спрямований не лише на озброєння майбутнього спеціаліста глибокими спеціальними та загальноосвітніми знаннями, а й на те, щоб навчити студента самостійно оволодівати ними, творчо мислити, поповнюючи свої знання і активно застосовуючи їх на практиці.

В процесі самостійної роботи з навчальною, науковою літературою, методичними матеріалами, періодикою виробляються вміння аналізувати матеріал, виділяти головну думку, робити самостійні висновки, при вирішенні практичних, інших творчих завдань відбувається розвиток творчого мислення, пізнавальної активності студентів. Отже, від успішної організації самостійної роботи студента залежить в цілому успіх підготовки його як майбутнього фахівця. Обговорення питань і завдань, винесених на самостійне опрацювання, відбувається під час практичного заняття (за потребою може здійснюватися і на консультації з предмета) поряд із розглядом основних теоретичних питань.

Зверніть увагу на те, що в плані кожного практичного заняття визначені завдання для самостійної та практичної роботи, до деяких тем – визначені теми рефератів і презентацій.

Реферат – поширений тип письмової самостійної роботи з дисципліни, який демонструє поглиблене опрацювання відповідної теми. У процесі підготовки реферату здобувач вищої освіти накопичує знання, вміння та навички роботи з різними інформаційними джерелами, готується до майбутніх курсових і бакалаврських робіт. Реферат є одним з основних типів індивідуальних завдань, який підводить їх до роботи підвищеної складності, з елементами науковості, що виконується під час навчання.

Основними етапами підготовки реферату має бути: підготовчий (вибір теми реферату, підбір відповідної наукової, монографічної, періодичної літератури, знайомство з підручниками та ін.); аналітично-дослідницький – ознайомлення і аналіз літератури, складання плану роботи, визначення мети, предмету, завдань, складових частин та ін.. дослідження; систематизація та узагальнення матеріалу; презентація роботи.

Вимоги до реферату:

1. Загальний обсяг – до 10 сторінок (формат листка А-4).
2. Перша сторінка – титульний аркуш (назва навчального закладу;

назва теми реферату; прізвище та ініціали студента, який підготував реферат; прізвище та ініціали, посада викладача); друга сторінка – план реферату.

3. Остання сторінка – висновки, перелік використаних джерел.

4. Додатки – ілюстрації, фотографії (ілюстративний матеріал може бути використаний і в тексті реферату).

Критерій оцінювання за виконане завдання – до 4 балів.

Вітається підготовка здобувачами вищої освіти і **презентацій** на запропоновані викладачем теми, а також теми вільного вибору студентами.

Завдання для **практичної** роботи (розробка моделей педагогічних конфліктів, розробка сценаріїв, рольових ігор, проведення масових заходів, ігротек та ін.) спрямовані на набуття здобувачами вищої освіти навичок застосування набутих знань у різноманітних практичних ситуаціях соціально-виховної діяльності.

Дотримання даних методичних рекомендацій, сумлінне ставлення до відвідування лекцій та практичних занять, виконання вимог викладача щодо навчального процесу забезпечить не тільки отримання позитивної оцінки, а й дозволить всебічно засвоїти матеріал курсу.

Практичні заняття

Практичне заняття 1

Тема: Педагогіка давнього світу.

Мета: ознайомитись з системою виховання у стародавні часи.

Основні поняття: методологія, біологічна теорія, релігійна теорія, трудова теорія, ініціації, ідеал, спартанське виховання, школа „книжного вчення”, школа грамоти, церковні школи, теорія вільного виховання.

Питання для обговорення:

1. Методологічні теорії про природу виховання.
2. Особливості соціалізації дітей у первісному суспільстві.
3. Виховання і навчання у країнах Давнього Сходу.
4. Виховання і навчання у Давній Греції та Римі.
5. Навчання і виховання у період княжої доби.
6. Заклад вищої освіти як соціально-виховне середовище соціалізації студентської молоді (з історії проблеми).

Питання для самостійної та практичної роботи:

1. Сутність та зміст соціального виховання. Поняття соціалізації.
2. Скласти письмово словник вказаних основних понять до теми.
3. Підготувати письмово есе на тему: «Як практично реалізувалися мета і завдання соціального виховання в мої шкільні роки».
4. Підготувати (письмово) виступ на тему: «Мій ідеал вихованої людини (яких я бачив реальних людей, близьких до цього ідеалу)».

Література:

1. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Видавничий центр „Академія”, 2002.
2. Галузинський В. М. Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. Київ. 1995.
3. Грушевський М. С. Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця XIV сторіччя. К. 1991.
4. Карпова І. Г., Євдокименко Р. І. Сучасний університет – ключова ланка розвитку соціо-культурного середовища громади. Ukraine – EU. Modern Technology, Business and Law : collection of international scientific papers : in 2 parts. Part 2. Societal Challenges. Innovations of Social Work, Philosophy, Psychology, Sociology. Environmental Protection. Management and Public Administration. Innovations in Education. Current Issues in the Reformation of the Higher Education System in the Aspect of Ukrainian Eurointegration. Current Issues of Legal Science and Practice. Chernihiv : CNUT, 2016. P. 230-232.
5. Карпова І. Г. Студентське самоврядування у ВНЗ : школа набуття досвіду суспільної діяльності. Проблеми громадянського поступу українського суспільства : філософсько-правові та соціально-психологічні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (21 січня 2015 р., м. Чернігів). Чернігів : ЧНТУ, 2015. С. 233-237.
6. Кравець В. П. Історія Української школи і педагогіки. Тернопіль, 1994.
7. Пальчевський С. С. Соціальна педагогіка. З історії масової практики соціалізації народів світу. <https://westudents.com.ua/glavy/50941-111-z-stor-masovo-praktiki-sotsalzats-narodv-svtu.html>
8. Фіцула М. М. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Видавничий центр „Академія”, 2002.
9. Шинкарук В. Д. Теорія та історія соціального виховання в зарубіжних країнах (для студентів напряму підготовки «Соціальна педагогіка») Київ: ЦП «Компринт», 2015. 236 с.

Практичне заняття №2

Тема: Проблеми методики виховної роботи у педагогічній спадщині А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського. Формування навичок розв'язання педагогічних конфліктів.

Мета: ознайомити студентів з основними ідеями методики виховної роботи у творчій спадщині А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського; сформувати навички розв'язання педагогічних конфліктів.

Основні поняття: мета виховної роботи, завдання виховної роботи, педагогічна вимога, педагогічний вплив, конфлікт, педагогічний конфлікт, алгоритм розв'язання конфлікту.

Питання для обговорення:

1. А. С. Макаренко про мету і завдання виховної роботи (педагогічний вплив, педагогічна вимога).
2. Методика переконання.
3. Методика педагогічного стимулювання.
4. Аналіз досвіду виховної роботи В. Сухомлинського у сучасних умовах.

Тематика рефератів (презентацій):

1. Життя і педагогічна діяльність А. С. Макаренка.
2. Значення досвіду А. С. Макаренка в організації виховної роботи з дітьми та молоддю.
3. Життя і педагогічна діяльність В. О. Сухомлинського.

Завдання для самостійної та практичної роботи:

1. Письмово скласти словник термінів: конфлікт, педагогічний конфлікт, види педагогічних конфліктів, алгоритм розв'язання конфлікту.
2. Довести, що педагогічна вимога не може бути єдиним методом виховання (письмово обґрунтувати).
3. У підгрупах студенти розробляють моделі педагогічних конфліктів і шляхів їх розв'язання. Проводиться аналіз розв'язання обраних соціально-педагогічних ситуацій.

Приклади конфліктних педагогічних ситуацій:

Ситуація 1. Дзвоник на урок. Учитель заходить до класу й бачить, що завдання до контрольної роботи, написане ним на дошці, частково стерте.

Ситуація 2. Учитель заходить до класу. За останньою партою сидить веселий учень, а на голові в нього – стілець.

Ситуація 3. Педагог пояснює навчальний матеріал. Усі уважно слухають, і лише один учень, не порушуючи тишу, грає на планшеті, повертаючи увагу учнів що сидять навколо нього.

Типові фрази вчителя

«Ти повинен добре навчатись»

«Ти повинен думати про майбутнє»

«Ти повинен поважати старших!»

«Ти повинен слухатись вчителів і батьків»

Бажані фрази для розв'язання конфліктних ситуацій

«Я впевнений, що ти можеш добре навчатись!»

«Цікаво, якою людиною ти станеш? Яку професію плануєш обрати?»

«Ти знаєш, повага до старших – це елемент загальної культури людини»

«Звичайно, ти можеш мати свою власну думку, але до думки старших також корисно дослухатись».

Література:

1. Василь Олександрович Сухомлинський: надихає, навчає, розвиває: зб. матер. пед. чит. / авт. упоряд. Г. Ковганич; ред. Г. Ковальчук, К. Безрук. Київ, 2024. 142 с.

2. Інноваційність ідей А. С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття / за ред. О.А. Дубасенюк: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 304 с.

3. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навч. посіб. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ. Вища шк., 2005. 343 с.

4. Кіндрат В. К. Проблема патріотичного виховання підлітків у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Кіндрат В. К. К., 1998. 36 с.

5. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання). Навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 288 с.

6. Омеляненко В. Л., Кузьмінський А. І. Теорія і методика виховання: навч. посіб. Київ. Знання, 2008. 415 с.

7. Педагогічні конфлікти / П. С. Гуревич. Психологія та педагогіка. 2014. https://stud.com.ua/64623/pedagogika/psihologiya_ta_pedagogika
8. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
9. Поясик О. І. Методика виховної роботи : навчальний посібник. Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2011. 202 с.
10. Торба Н. Г. Конфліктологічна компетентність педагога як чинник розвитку навичок безконфліктних форм взаємодії в системі попиту на професії в умовах воєнного стану. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741620/1/Торба%20Н.Г..pdf>
11. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Вибр. твори в 5 т. Т.1. Київ: Рад. школа, 1976.
12. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину. Вибр. твори в 5т. Т.2. Київ: Рад школа, 1976.
13. Сухомлинський В. О. Народження громадянина. Вибрані твори: в 5-ти т. Т.3. Київ: Рад. шк., 1976.
14. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори: у 5-ти т. Київ: Радянська школа. 1976. Т. 3 С. 7-279.
15. Якубенко В. Від народознавства – до свідомого патріотизму *Дошкільне виховання* 2002. № 2. С. 14-16.

Практичне заняття № 3

Тема: Принципи, методи, прийоми та засоби соціального виховання

Мета: ознайомити студентів з принципами, методами, прийомами та засобами соціального виховання.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризувати принципи соціального виховання.
2. Характеристика методів соціального виховання.
3. Ефективні шляхи вибору методів, прийомів та засобів виховання.
4. Методика організації колективних творчих справ.
5. Тематика виховних справ за напрямками соціально-виховної роботи.
6. Етапи реалізації виховних справ у роботі педагогічного працівника.

Завдання для самостійної та практичної роботи:

1. Скласти словник термінів (письмово): принцип соціального виховання, метод соціального виховання, приклад.
2. Довести необхідність використання різноманітності методів виховання.
3. Проаналізувати роль прикладу у вихованні дітей.
4. Підібрати приклад з художнього твору, кінофільму, чи художню ілюстрацію (зображення педагога з учнями), що демонструє відповідну виховну взаємодію (метод), проаналізувати.

Література:

1. Казанжи І. В. Теорія і методика виховної роботи в школі І ступеня: навч. посіб. Київ. Слово, 2014. 296 с.
2. Карпова І. Г. Освітньо-виховна роль участі студентської молоді в реалізації громадських проєктів для вразливих верств населення. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип. 30, т. 4. С. 34-39.
3. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання). Навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 288 с.
4. Омеляненко В. Л., Кузьмінський А. І. Теорія і методика виховання: навч. посіб. Київ. Знання, 2008. 415 с.
5. Ярошук Л. Г. Методика виховної роботи: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 320 с.
6. Кондрашова Л. В., Лаврентьєва О. О., Зеленкова Н. І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник. Кривий Ріг : КДПУ, 2008. 187 с.

Практичне заняття № 4

Тема: Обговорення проблеми: основні цінності виховання в сучасних умовах в Україні.

Форма проведення заняття: ділова гра.

Мета: сприяти закріпленню у студентів основних моральних, етичних норм нашого суспільства.

Основні поняття: моральні, політичні, економічні цінності, норма, виховні цінності, мета виховання.

Питання для обговорення:

1. Які основні тенденції розвитку моралі можна побачити в людському суспільстві в певний історичний час?
2. Як (у загальному вигляді) позначалася зміна суспільно-політичних ідей на розвиткові педагогічній концепцій?
3. Які моральні, політичні та економічні цінності є найбільш важливими в наш час в Україні? Як вони визначають мету виховання молодого покоління?

Тематика рефератів:

1. Теоретичні та методологічні ідеї гуманного виховання в роботі В.О.Сухомлинського «Народження громадянина». Вибр. твори в 5т. Т. 3 Київ. Рад. школа, 1976.
2. «Мої уявлення про гуманну особистість і шляхи її виховання». Практична педагогіка виховання. Посібник з теорії та методики виховання / За ред. М. Ю. Красовицького. Київ. Івано-Франківськ. 2000 р. С. 7-15; 28, 109.

Завдання для самостійної та практичної роботи:

1. Розробити сценарій студентської дискусії на тему: „Які основні цінності виховання висуває сучасна суспільна ситуація в Україні”.
2. Розробити сценарій рольової гри для студентів, в якій обговорюватимуться проблеми змісту та нових тенденцій шкільного виховання.
3. Підготувати виступ на тему: «Роль різноманітних факторів соціалізації у формуванні моєї особистості: суб’єктивна оцінка».
4. Розробити план дискусії на тему: «Моральні ідеї сучасного суспільства, які впливають на формування особистості молодого людини».

Література:

1. Кондрашова Л. В., Лаврентьева О. О., Зеленкова Н. І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник. Кривий Ріг : КДПУ, 2008. 187 с.
2. Концепція превентивного виховання. *Учитель*. 2000. № 1-3. С. 6-11.

3. Сухомлинський О. Про стан теорії і практики виховання в освітньому процесі України. *Шлях освіти*. 1998. №3. С. 2-5.

4. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentasia-Roman-Stesichin.pdf>

6. Федорова Ю., Пляка С. Цінності як орієнтир у новій українській школі. <https://znayshov.com> ›

Практичне заняття № 5

Тема: Організація та проведення групових та масових соціально-виховних заходів

Мета: навчити студентів планувати і проводити групові та масові соціально-виховні заходи.

Основні поняття: проєктування, цілепокладання, діагностика, прогнозування, планування, конструювання.

Питання для обговорення:

1. Місце проєктивної діяльності у структурі професійної роботи психолога.

2. Етапи проєктування соціально-виховної діяльності: цілепокладання, діагностика особистості та колективу, прогнозування очікуваних результатів, планування соціально-виховного заходу.

3. Особливості проєктування групового та масового соціально-виховних заходів.

4. Взаємодія психологів, соціальних педагогів та вихованців у процесі проєктування.

Завдання для самостійної та практичної роботи:

1. Скласти письмово словник термінів: груповий соціально-виховний захід, масовий соціально-виховний захід, локації проведення соціально-виховних заходів, проєктування, цілепокладання, діагностика, прогнозування, планування, конструювання.

2. Розробити і прорецензувати план-проєкт групового або масового соціально-виховного заходу (один за вибором студента).

Орієнтовні напрямки соціально-виховних заходів:

1. „Знати сьогодні, щоб жити завтра.” Марафон для молодіжних команд.
2. „Молодь – за здоров’я Української нації”.
3. „Обери життя”. Сценарій проведення конкурсної програми.
4. „У майбутнє – без наркотиків!”.
5. Марафон здорового життя.
6. „Повір у себе”. Фестиваль дитячої та молодіжної творчості.
7. „Людина і її спосіб життя”.

Література

1. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: Монографія. <https://core.ac.uk/download/pdf/19667907.pdf>
2. Максимова Н. Ю., Толстоухова С. В. Соціально-психологічний аспект профілактики адиктивної поведінки підлітків та молоді. Київ. 2000. 200 с.
3. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л. В. Кондрашова, О. О. Лаврентьєва, Н. І. Зеленкова. Кривий Ріг, 2008. 105 с.
4. Сорока Г. І. Організація виховної роботи : планування, аналіз, методичне забезпечення. Х.: Вид. група «Основа». 2005. 128 с.
5. Соціально-педагогічні та медико-психологічні заходи протидії вживанню наркогенних засобів неповнолітніми і молоддю. Науково-методичний посібник / Упорядник за ред. О. І. Пилипенко. Київ. А.Л.Д., 1995. 100 с.
6. Манчуленко Л. В. Методика соціально-виховної роботи в сучасних умовах. Навч. посіб. Чернівці. Чернівецький національний університет. 2012. 240 с.
7. Платонова О.Г. Організаційні основи проектування соціально-виховного акмесередовища в умовах оздоровчого табору. Неперервна освіта: акмеологічні студії. Київ. 2017 (травень 2018). С.39-46.
8. Тюптя Л. Т., Іванова І.Б. Соціальна робота (теорія і практика): Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ВМУРОЛ «Україна», 2004. С. 258-263. <https://naurok.com.ua/metodika-provedennya-masovih-zahodiv-286194.html>
9. Ухач Л. І. Культурно-дозвіллева діяльність. Навчально-методичний посібник. Ч. І. Ужгород: 2007. 92 с.

Тема: Професійні компетентності психолога в контексті соціально-виховної діяльності.

Мета: сприяти закріпленню знань студентів про професійні компетентності психолога в контексті соціально-виховної діяльності.

Основні поняття: соціально-виховна діяльність, зміст соціального виховання, знання і уміння психолога, педагогічний такт, педагогічні здібності, професійна етика.

Питання для обговорення:

1. Специфічні особливості соціально-виховної та психологічної праці, що призводять до труднощів у виховній діяльності психологів.
2. Структура педагогічних здібностей, основні та додаткові педагогічні здібності.
3. Гуманістичний зміст соціально-виховної діяльності.
4. Педагогічний такт та його значення у соціально-виховній та психологічній діяльності.

Завдання для самостійної та практичної роботи:

1. Письмово скласти словник термінів: соціально-виховна діяльність, знання і уміння психолога, педагогічний такт, педагогічні здібності.
2. Розкрити, яким має бути справжній педагог-вихователь, порівняти з особистісно-професійними якостями психолога в контексті соціально-виховної діяльності.
3. Студенти дають загальну характеристику добре знайомих їм педагогів, психологів, аналізуючи їхні виховні знання та вміння, риси особистості, особливості спілкування, характер впливу на учнів в процесі соціально-виховної діяльності (підготувати письмову відповідь).

Література:

1. Практична педагогіка виховання. Посібник з теорії та методики виховання / за ред. М. Ю. Красовицького. Київ. „Плай”, 2000. с. 157-171, 210- 217.
2. Зязюн І. А., Сагач І. М. Краса педагогічної дії. Київ. Слово. 1997.
3. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навч. посіб. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ: Вища шк., 2005. 343 с.

4. Кобилянська Т. В. Особистісні та професійно важливі якості майбутнього психолога. <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Personal-and-professionally-important-qualities-of-the-future-psychologist-T.-V.-Kobylianska.pdf>

5. Манчуленко Л. В. Методика соціально-виховної роботи в сучасних умовах. Навч. посіб. Чернівці. Чернівецький національний університет. 2012. 240 с.

6. Матійків І. М., Ковальчук З. Я. Професійна майстерність психолога: навч.-метод. посібник / І. М. Матійків, З. Я. Ковальчук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 340 с.

7. Платонова О. Г. Готовність до впровадження виховних технологій у роботі працівників соціальної сфери. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Вип.150 / гол. ред. М.О. Носко. Чернігів: ЧНПУ, 2018. Серія: Педагогічні науки. С.112-116

8. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2006. 520 с.

Практичне заняття № 7

Тема: Особливості роботи психолога та соціального педагога в закладах позашкільної освіти.

Мета: ознайомлення з особливостями роботи та організацією соціально-педагогічного процесу у закладах позашкільної освіти.

Питання для обговорення:

1. Заклади позашкільної освіти – складова частина системи безперервної освіти.
2. Педагогічний процес у закладах позашкільної освіти як соціально-виховний феномен всебічного розвитку творчої особистості.
3. Спільна діяльність соціального педагога/психолога закладу позашкільної освіти з батьками.
4. Гурток як вид організації творчої діяльності особистості.
5. Педагогічний процес у гуртку як соціалізація особистості.
6. Методичні особливості організації роботи керівника у гуртку.
7. Документація керівника гуртка.

Завдання для самостійної та практичної роботи:

1. Робота психолога у закладі позашкільної освіти.

2. Скласти план роботи гуртка (теми 12-15 занять) на один семестр (гурток за вибором).

Розробити план-конспект 1 заняття гуртка за довільно обраною темою.

3. Підібрати матеріали для проведення групових консультацій із гуртківцями на одну із запропонованих тем:

- «Моя самооцінка»

- «Безпечний інтернет»

- «Як впоратись з онлайн навчанням без стресу».

Література:

1. Аносова А. Психолог у позашкільному навчальному закладі. Методичні рекомендації. <https://psychologdcpp.in.ua/wp-content/uploads/2019/10/statti/file37.pdf>

2. Антонович С. А. Педагогічне керівництво образотворчою діяльністю школярів: Навчальний посібник. Київ, 1990.

3. Биковська О. В. Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О. В. Биковської. Київ: ІВЦ АЛКОН, 2018. 96 с.

4. Інноваційна діяльність сучасного позашкільного закладу: досвід, пошуки, проблеми: Зб. Матеріалів наук.-практ. конф. Кол. авт. Кіровоград: 2006. 219 с.

5. Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» : методичний посібник / А. Е. Бойко, В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко, В. В. Мачуський; за ред. В. В. Мачуського. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 223 с.

6. Капська А. Й. Деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю. Київ. 2002.

7. Ковганич Г. Планування діяльності позашкільного навчального закладу на навчальний рік. *Позашкілля*. 2013. № 5 (77). С. 8-11.

8. Мелентьев О. Б. Теорія і методика позашкільної освіти. Умань.: „АЛМІ», 2013. 182 с.

9. Про позашкільну освіту: Закон України № 2704-VIII від 25.04.2019, ВВР, 2019. № 21, ст. 8.

10. Сидоренко Н. Ю. Організація роботи психологічної служби позашкільного навчального закладу як елементу соціумного угруповання. <https://ospo.sumy.ua/psixologichna-skrinka/dlja-pedagogiv/sidorenko-nju-organizacija-roboti-psixologichnoji-sluzhbi-pozashkilnogo-navchalnogo-zakladu.html>

11. Сокол І. М. Квест як сучасна інноваційна технологія навчання. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти:

Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 7 (50), 2013.

12. Сущенко Т. І. Позашкільна педагогіка: Навч. посібник. Київ: ІСДО, 1996. 144 с.

13. Платонова О.Г. Сутність особистісних якостей працівника соціальної сфери. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Вип.133 /гол. ред.. М.О. Носко. Чернігів: ЧНПУ, 2016. Серія: Педагогічні науки. С.170-174

14. Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / За заг. ред. А. Й. Капської. Київ. 2000.

Практичне заняття № 8.

Тема: Методика організації соціально-виховної роботи з дітьми та молоддю у позаурочний час та літній період. Робота в громаді.

Мета: ознайомити студентів із особливостями методики соціально-виховної роботи в умовах вуличного простору, в умовах літнього оздоровчого табору (ЛОТ), познайомити студентів із методикою організації і проведення колективних творчих справ (КТС), створити ігротеку загонового вожатого.

Основні поняття: громада, вулична робота, табірна зміна, табірний загін, ЛОТ, КТС, ігротека, періоди табірної зміни.

Питання для обговорення:

1. Особливості роботи психолога в умовах вуличного простору.
2. Соціально-виховна робота за місцем проживання.
3. Сутність поняття «територіальна громада». Сучасні підходи до сутності розуміння поняття «громада».
4. Основні ознаки та характеристики громад. Специфіка організації соціальної та психологічної роботи в громаді.
5. Особливості виховної роботи в літньому оздоровчому таборі.
6. Педагогічні основи періодів табірної зміни.
7. Методика планування роботи в літньому оздоровчому таборі.

Завдання для самостійної та практичної роботи:

1. Письмово скласти словник термінів: громада, вулична робота, клуб за місце проживання, табірна зміна, табірний загін, ЛОТ, КТС, ігротека, періоди табірної зміни.

2. Розробити план-сітку роботи у літньому оздоровчому таборі (одна табірна зміна).
3. Скласти приблизний план одного табірної дня (табору в цілому або окремого загону, за вибором студента).
4. Розробити ігротеку загонового вожатого.
5. Розробити назву, закличку, пісню, емблему тощо загону.

Література:

1. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: Монографія. <https://core.ac.uk/download/pdf/19667907.pdf>
2. Діти і літо: організаторам літнього відпочинку дітей / упоряд. Н. В. Любченко, О. Б. Хомич. Київ: Плеяди, 2005. 120 с.
3. Лаппо В. В. Методика виховної роботи в літніх дитячих оздоровчих таборах: Практичний посібник. Івано-Франківськ. НАР: 2016. 306 с.
4. Максимчук В. М. Організація роботи літнього пришкольного табору. Київ: Шкільний світ, 2013. 94 с.
5. Марафон дитячого дозвілля: навч.-метод. посіб. за ред. Л. О. Дубровська; Ніжинський держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 315 с.
6. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник /Є. І. Коваленко, А. І. Конончук, І. М. Пінчук, В. М. Солонова. Київ: ІЗМН, 1997.
7. Організаційно-методичні засади виховної роботи в літніх оздоровчих таборах : метод. посіб. / В. Д. Гаврішко, І. М. Шоробура, Л. А. Машкіна, Н. В. Казакова; Хмельниц. облдержадмін., Хмельниц. обл. рада, Хмельниц. гуманіт.- пед. акад. Хмельницький : Вид- во ХГПА, 2011. 255 с.
8. Платонова О.Г. Особливості організації соціально-виховної роботи в умовах дитячого оздоровчого табору. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Вип.122 /гол. ред. М.О. Носко. Чернігів: ЧНПУ, 2014. Серія: Педагогічні науки. С. 213-218.
9. Про оздоровлення та відпочинок дітей: Закон України від 4 вересня 2008 року № 375-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17#Text>

Практичне заняття № 9.

Тема: Методика організації та проведення ігротеки.

Мета: навчити студентів організовувати і проводити ігри різного спрямування, з врахуванням вікових та ін. особливостей вихованців.

Форма заняття – ділова гра.

Основні поняття: вікові особливості, гра, спортивна гра, станційна програма, комплексна програма ігор.

Питання для обговорення:

1. Гра як вид діяльності. Класифікація ігор.
2. Сутність та специфіка гри у соціально-виховній роботі.
3. Особливості організації ігрових технік в умовах вуличної соціально-виховної роботи.

Теми рефератів (презентацій):

1. Історія виникнення гри.
2. Ігрова культура давніх слов'ян та українців.
3. Використання українських масових народних ігор у соціально-виховній роботі.
4. Методика використання масових ігор у соціально-виховній роботі.
5. Специфіка організації вуличної ігрової діяльності, критерії її ефективності.

Завдання для самостійної та практичної роботи:

1. Розробити картотеку “Ігри мого дитинства” (використання відомих масових вуличних ігор в практиці соціально-виховної роботи). Визначити виховний потенціал ігор. Які якості вихованців формуються в процесі гри?
2. Розробити тематику і план проведення ігор різного спрямування.
3. Провести розроблені ігри у групі. Проаналізувати результативність проведення гри.
4. Визначити контингент вихованців, для яких доцільно проводити даний вид гри. Обґрунтувати.

Література:

1. Вайнола Р. Х. Особливості використання ігрових технік в соціальній вуличній роботі. Методичні рекомендації для соціальних педагогів. К., 2001.

2. Діти і літо: організаторам літнього відпочинку дітей / упоряд. Н. В. Любченко, О. Б. Хомич. Київ: Плеяди, 2005. 120 с.
3. Карасевич С. А., Карасевич М. П. Рухливі ігри та ігрові вправи: навчальний посібник. <https://naurok.com.ua/navchalniy-posibnik-ruhlivi-igri-ta-igrovi-vpravi-184946.html>
4. Лаппо В. В. Методика виховної роботи в літніх дитячих оздоровчих таборах: Практичний посібник. Івано-Франківськ. НАР: 2016. 306 с.
5. Максимчук В. М. Організація роботи літнього пришкольного табору. Київ: Шкільний світ, 2013. 94 с.
6. Марафон дитячого дозвілля: навч.-метод. посіб. за ред. Л. О. Дубровської; Ніжинський держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 315 с.
7. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є. І. Коваленко, А. І. Конончук, І. М. Пінчук, В. М. Солонова. Київ: ІЗМН, 1997.
8. Організаційно-методичні засади виховної роботи в літніх оздоровчих таборах: метод. посіб. / В. Д. Гаврішко, І. М. Шоробура, Л. А. Машкіна, Н. В. Казакова; Хмельниц. облдержадмін., Хмельниц. обл. рада, Хмельниц. гуманіт.- пед. акад. Хмельницький : Вид- во ХГПА, 2011. 255 с.
9. Про оздоровлення та відпочинок дітей: Закон України від 4 вересня 2008 року № 375-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17#Text>

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ФОРМАМИ КОНТРОЛЮ

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті: Усне опитування на практичному занятті (виступ, реферат, презентація, есе, доповнення)	9	5	45
Виконання різних видів самостійної роботи та практичних завдань	9	4	36
Активність на практичних заняттях	1	4	4
МКР (підсумковий тест)	1	15	15

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Навчальною програмою з навчальної дисципліни «Соціальне виховання» передбачено: усне опитування, контроль за виконанням завдань для самостійної, практичної роботи, контроль за виконання практичних творчих завдань (розробка сценаріїв виховних заходів, ігротек та ін.), підсумковий тест. Оцінюють навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за допомогою таких видів контролю: оцінка за участь у практичному занятті (усний виступ, доповнення, запитання, рецензія відповіді, реферат, презентація); оцінка за виконання завдань самостійної, практичної роботи; оцінка за виконання творчих завдань, оцінка за виконання завдань тестового контролю, залік.

На загальний рейтинг успішності студентів впливають такі чинники:

навчально-пізнавальна діяльність – під час лекційних та практичних занять (виступи з доповідями, есе, рефератами, рецензіями відповідей колег по групі; доповнення; розв'язання практичних завдань; участь у дискусіях, запитання тощо);

самостійна, практична робота (вивчення та конспектування теоретичного матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання; виконання самостійних, практичних творчих завдань, підсумкового тесту).

Критеріями оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів є загальні положення, які необхідно враховувати під час виставлення тієї чи іншої оцінки, а нормами оцінювання є показники, на які опиратиметься викладач, виставляючи оцінку студентів. Критеріями оцінювання можуть бути:

- характер засвоєння вже відомих знань (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повнота і точність знань; якість виявлених студентами знань (логіка мислення, аргументація, послідовність і самостійність викладу, культура мовлення);

- ступінь оволодіння вже відомими способами діяльності, умінням і навичками застосування засвоєних знань на практиці; рівень оволодіння досвідом творчої діяльності; якість виконання роботи (ретельність, акуратність і коректність у використанні наукових даних, академічна доброчесність, темп виконання, зовнішнє оформлення).

За умов чотирибальної системи оцінювання навчально-пізнавальної діяльності студентів (знань, умінь та навичок) за національною шкалою:

оцінку «відмінно» заслуговує здобувач вищої освіти, який виявив глибокі, систематичні і всебічні знання навчально-програмового матеріалу, здатність самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною і допоміжною літературою, що рекомендована програмою дисципліни. Зазвичай, оцінку «відмінно» виставляють студентам, які засвоїли взаємозв'язок між головними поняттями дисципліни й їхнє значення для набутої професії, а також виявили творчі здібності в розумінні і використанні навчально-програмового матеріалу;

оцінку «добре» виставляють здобувачу вищої освіти, який засвоїв навчально-програмовий матеріал у повному обсязі, успішно виконує передбачені програмою завдання, опрацював основну літературу, рекомендовану програмою. Оцінку «добре», як правило, отримують студенти, які засвідчили систематичний характер знань із дисципліни і здатні самостійно поповнювати їх та оновлювати в процесі подальшого навчання і професійної діяльності;

оцінки «задовільно» заслуговують здобувачі вищої освіти, які виявили знання основного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, здатні виконувати завдання, передбачені навчальною програмою, ознайомлені з основною літературою. Зазвичай, оцінку «задовільно» виставляють студентам, які припустилися помилок у відповіді на запитання і при виконанні навчальних завдань, але продемонстрували спроможність їх усунути;

оцінки «незадовільно» ставлять здобувачам вищої освіти, які припустилися принципових помилок у виконанні передбачених програмою навчальних завдань, тобто тим, які не спроможні продовжити навчання чи приступити до професійної діяльності після здобуття вищої освіти без додаткових занять із відповідної навчальної дисципліни.

Підсумкову оцінку формують із оцінок за всі види навчальної діяльності студента протягом семестру згідно зі структурою залікового кредиту.

Внесок кожного з видів навчальної діяльності студента визначають у відсотках на підставі 100-бальної системи оцінювання.

Критерії оцінювання результатів навчання

Робота на практичному занятті	до 5 балів
а) усна відповідь на практичному занятті (доповнення, запитання, рецензія відповіді, реферат, презентація)	
б) самостійна, практична робота	до 4 балів
в) активність на заняттях протягом семестру	до 4 балів

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100 А	відмінно	зараховано
83-89 В	добре	
75-82 С		
68-74 D	задовільно	
60-67 E		
35-59 FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34 FF	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю (залік)

1. Виховання і навчання у первісних та родових племенах на території України.
2. Народно-педагогічні уявлення праукраїнців трипільської культури.
3. Навчання та виховання у Київській Русі (період княжої доби).
4. Виховання і навчання в країнах Давнього Сходу.
5. Виховання і навчання у Давній Греції та Римі.
6. Основні теорії європейської освіти і виховання нового часу.
7. Теорія „громадського виховання” і „трудової школи”.
8. Теорія „вільного виховання”.
9. Теорія нового виховання і „нових шкіл”.
10. Вальдорфська педагогіка.
11. Проблеми методики виховної роботи у педагогічній спадщині А.С.Макаренка.
12. Проблеми методики виховної роботи у педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського.

13. Виховання та його різновиди.
14. Принципи соціального виховання.
15. Методи соціального виховання. Їх класифікація.
16. Методи переконання та їх значення у соціально-педагогічній професії.
17. Методика педагогічного стимулювання. Педагогічна вимога.
18. Школа як відкрита соціально-педагогічна система.
19. Система позашкільних закладів соціального виховання.
20. Використання ігрових технік у соціальній вуличній роботі.
21. Психолого-педагогічні умови використання гри у соціально-виховній роботі.
22. Гурток як вид організації творчої діяльності особистості.
23. Функції гуртка.
24. Структура заняття гуртка.
25. Педагогічний процес у гуртку як соціалізація особистості.
26. Календарний план роботи гуртка та план-конспект, особливості їх ведення.
27. Особистісні якості соціального педагога/психолога – керівника гуртка на сучасному етапі.
28. Педагогічний такт та його значення у соціально-педагогічній/соціально-виховній діяльності.
29. Сутність позакласної та позашкільної виховної роботи.
30. Форми спільної роботи школи та сім'ї.
31. Типологія освітньо-виховних закладів та специфіка їх діяльності.
32. Особливості використання ігрових технік у соціальній вуличній роботі.
33. Психолого-педагогічні умови використання гри в соціально-виховній роботі.
34. Умови організації гри у соціально-виховній роботі.
35. Досвід організації соціально-виховної роботи з дітьми за місцем проживання у II половині XX ст.
36. Соціально-педагогічна/соціально-виховна робота за місцем проживання
37. Технології соціально-виховної роботи за місцем проживання в умовах громади.
38. Особливості виховної роботи в літньому дитячому оздоровчому таборі.
39. Віковий підхід в організації виховного процесу в літньому оздоровчому таборі.

40. Педагогічні основи періодів зміни в оздоровчому таборі.
41. Виховання національної самосвідомості і гідності в літньому оздоровчому таборі.
42. Методика організації виховної роботи з дітьми та молоддю у літній період.
43. Методика планування роботи в літньому оздоровчому таборі.
44. Особливості проектування виховного заходу масового характеру.

Рекомендована література:

Базова

1. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: Монографія. <https://core.ac.uk/download/pdf/19667907.pdf>
2. Бех І. Д. та ін. Основні орієнтири виховання учнів 1-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів України. Програма. Тернопіль, Навчальна книга. Богдан, 2008.
3. Биковська О. В. Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О. В. Биковської. Київ: ІВЦ АЛКОН, 2018. 96 с.
4. Білозуб Л. М. Основи сценарної роботи соціального педагога: навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Соціальна педагогіка». Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 121 с.
5. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвіллезнавство. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.
6. Вайнола Р. Х. Особливості використання ігрових технік в соціальній вуличній роботі. Методичні рекомендації для соціальних педагогів. К., 2001.
7. Вайнола Р. Х. Технологізація соціально-педагогічної роботи: теорія та практика. Навчальний посібник/ За ред. проф. С. О. Сисоєвої. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. 134 с.
8. Василь Олександрович Сухомлинський: надихає, навчає, розвиває: зб. матер. пед. чит. / авт. упоряд. Г. Ковганич; ред. Г. Ковальчук, К. Безрук. Київ, 2024. 142 с.
9. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Видавничий центр „Академія”, 2002.
10. Галузинський В. М. Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. Київ. 1995.
11. Діти і літо: організаторам літнього відпочинку дітей / упоряд. Н. В. Любченко, О. Б. Хомич. Київ: Плеяди, 2005. 120 с.
12. Зязюн І. А., Сагач І. М. Краса педагогічної дії. Київ. Слово. 1997.
13. Інноваційна діяльність сучасного позашкільного закладу: досвід, пошуки, проблеми: Зб. Матеріалів наук.-практ. конф. Кол. авт. Кіровоград: 2006. 219 с.

- 14.Інноваційність ідей А. С. Макаренка в педагогіці ХХІ століття / за ред. О. А. Дубасенюк. Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 304 с.
- 15.Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» : методичний посібник / А. Е. Бойко, В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко, В. В. Мачуський; за ред. В. В. Мачуського. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 223 с.
- 16.Казанжи І. В. Теорія і методика виховної роботи в школі І ступеня: навч. посіб. Київ. Слово, 2014. 296 с.
- 17.Капська А. Й. Деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю. Київ. 2002.
- 18.Карасевич С. А., Карасевич М. П. Рухливі ігри та ігрові вправи: навчальний посібник. <https://naurok.com.ua/navchalniy-posibnik-ruhlivi-igri-ta-igrovi-vpravi-184946.html>
- 19.Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навч. посіб. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ. Вища шк., 2005. 343 с.
- 20.Кондрашова Л. В., Лаврентьєва О. О., Зеленкова Н. І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник. Кривий Ріг : КДПУ, 2008. 187 с.
- 21.Кравець В. П. Історія Української школи і педагогіки. Тернопіль, 1994.
- 22.Лаппо В. В. Методика виховної роботи в літніх дитячих оздоровчих таборах: Практичний посібник. Івано-Франківськ. НАР: 2016. 306 с.
- 23.Максимюк С. П. Педагогіка: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 667 с.
- 24.Манчуленко Л. В. Методика соціально-виховної роботи в сучасних умовах. Навч. посіб. Чернівці. Чернівецький національний університет. 2012. 240 с.
- 25.Матійків І. М., Ковальчук З. Я. Професійна майстерність психолога: навч.-метод. посібник / І. М. Матійків, З. Я. Ковальчук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 340 с.
- 26.Мелентьев О. Б. Теорія і методика позашкільної освіти. Умань.: „АЛМІІ», 2013. 182 с.
- 27.Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання). Навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 288 с.
- 28.Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л. В. Кондрашова, О. О. Лаврентьєва, Н. І. Зеленкова. Кривий Ріг, 2008. 105 с.
- 29.Методика роботи в літньому оздоровчому таборі: Навчальний посібник / Є. І. Коваленко, А. І. Конончук, І. М. Пінчук, В. М. Солонova. Київ:

ІЗМН, 1997.

- 30.Омеляненко В. Л., Кузьмінський А. І. Теорія і методика виховання: навч. посіб. Київ. Знання, 2008. 415 с.
- 31.Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
- 32.Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: Підручник. К.: Кондор, 2005. 408 с.
- 33.Поясик О. І. Методика виховної роботи : навчальний посібник. Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2011. 202 с.
- 34.Сорока Г. І. Організація виховної роботи : планування, аналіз, методичне забезпечення. Х.: Вид. група «Основа». 2005. 128 с.
- 35.Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2006. 520 с.
- 36.Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Вибр. твори в 5 т. Т.1. Київ: Рад. школа, 1976.
- 37.Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину. Вибр. твори в 5т. Т.2. Київ: Рад школа, 1976.
- 38.Сухомлинський В. О. Народження громадянина. Вибрані твори: в 5-ти т. Т.3. Київ: Рад. шк., 1976.
- 39.Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори: у 5-ти т. Київ: Радянська школа. 1976. Т. 3 С. 7-279.
- 40.Сущенко Т. І. Позашкільна педагогіка / Т. І. Сущенко. К. : Освіта, 1996. 216 с.
41. Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / За заг. ред. А. Й. Капської. Київ. 2000.
- 42.Ухач Л. І. Культурно-дозвіллева діяльність. Навчально-методичний посібник. Ч. І. Ужгород: 2007. 92 с.
- 43.Фіцула М. М. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Видавничий центр „Академія”, 2002.
- 44.Шинкарук В. Д. Теорія та історія соціального виховання в зарубіжних країнах (для студентів напряму підготовки «Соціальна педагогіка») Київ: ЦП «Компринт», 2015. 236 с.
- 45.Якубенко В. Від народознавства – до свідомого патріотизму *Дошкільне виховання* 2002. № 2. С. 14-16.
- 46.Яременко Н.В. Дозвіллезнавство: навчальний посібник. Фастів: Поліфаст. 2007. 480 с.

47. Ярощук Л. Г. Методика виховної роботи: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 320 с.

Допоміжна

1. Аносова А. Психолог у позашкільному навчальному закладі. Методичні рекомендації. <https://psychologdcpp.in.ua/wp-content/uploads/2019/10/statti/file37.pdf>
2. Антонович С. А. Педагогічне керівництво образотворчою діяльністю школярів: Навчальний посібник. Київ, 1990.
3. Болдовський В. В., Шустка В. М. «Квест – це дуже просто». Методичний посібник по створенню квестів. Канів: 2018. 44 с.
4. Вайнола Р. Х. Проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи в закладах оздоровлення та відпочинку. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11572/Vainola.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
5. Грушевський М. С. Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця XIV сторіччя. К. 1991.
6. Дюнченко Н. П. Мистецтво гри (теорія і практика ігрової діяльності в умовах дозвілля). К., 1999.
7. Зайцев А. П. Режисура естради і масових видовищ. К. 2006. С. 191-209.
8. Капська А. Й., Мільчевська Г. С. Фізична самореалізація старшого підлітка в умовах дитячого оздоровчого табору. <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/FViS-2012-2/065-73.pdf>
9. Карпова І. Г. Освітньо-виховна роль участі студентської молоді в реалізації громадських проєктів для вразливих верств населення. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип 30, т. 4. С. 34-39.
10. Карпова І. Г. Студентське самоврядування у ВНЗ : школа набуття досвіду суспільної діяльності. Проблеми громадянського поступу українського суспільства : філософсько-правові та соціально-психологічні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (21 січня 2015 р., м. Чернігів). Чернігів : ЧНТУ, 2015. С. 233-237.
11. Карпова І. Г. Теоретично-методичні засади розвитку творчої обдарованості студентської молоді : монографія. Чернігів : Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. 144 с.
12. Карпова І. Г. Участь студента у волонтерській роботі: набуття досвіду професійної діяльності. Ukraine – EU. Modern Technology, Business and

- Law : collection of international scientific papers : in 2 parts. Part 1. Modern Priorities of Economics. Societal Challenges. Chernihiv : CNUT, 2017. P. 173-175.
13. Карпова І. Г., Євдокименко Р. І. Сучасний університет – ключова ланка розвитку соціо-культурного середовища громади. *Ukraine – EU. Modern Technology, Business and Law : collection of international scientific papers : in 2 parts. Part 2. Societal Challenges. Innovations of Social Work, Philosophy, Psychology, Sociology. Environmental Protection. Management and Public Administration. Innovations in Education. Current Issues in the Reformation of the Higher Education System in the Aspect of Ukrainian Eurointegration. Current Issues of Legal Science and Practice.* Chernihiv : CNUT, 2016. P. 230-232.
 14. Карпова І.Г. Національно-патріотичне виховання молоді в сучасних умовах. Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія : зб. / Черн. держ. технолог. ун-т. Чернігів : ЧДТУ, 2013. №1(2). С. 220-223.
 15. Кіндрат В. К. Проблема патріотичного виховання підлітків у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Кіндрат В. К. К., 1998. 36 с.
 16. Кобилянська Т. В. Особистісні та професійно важливі якості майбутнього психолога. <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Personal-and-professionally-important-qualities-of-the-future-psychologist-T.-V.-Kobylianska.pdf>
 17. Ковганич Г. Планування діяльності позашкільного навчального закладу на навчальний рік. *Позашкільня*. 2013. № 5 (77). С. 8-11.
 18. Максимова Н. Ю., Толстоухова С. В. Соціально-психологічний аспект профілактики адиктивної поведінки підлітків та молоді. Київ. 2000. 200 с.
 19. Максимчук В. М. Організація роботи літнього пришкольного табору. Київ: Шкільний світ, 2013. 94 с.
 20. Літвін К. О. Ігротерапія в соціально-педагогічній роботі з дітьми дошкільного віку. <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2011/2011-ped-2.pdf>
 21. Лях Т. Л., Качуровська В. Ю. Організація дозвілля дітей студентами-волонтерами державних та неурядових організацій. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11584/Lyakh%2cKachurovska.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 22. Марафон дитячого дозвілля: навч.-метод. посіб. за ред. Л. О. Дубровської; Ніжинський держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 315 с.

23. Малоока Л. В. Організація масових свят.
file:///D:/Downloads/Organization_of_Mass_Celebrations.pdf
24. Методичні рекомендації по визначенню новітніх форм організації дозвілля та їх застосування в роботі :
<http://kluby.if.ua/blog/view/metodichni-rekomendatsiyi-po-viznachenniu-novitnikh-form-organizatsiyi-dozvillia-ta-yikh-zastosuvannia-v-roboti>
25. Мільчевська Г., Петухова К. Організація соціально-виховної роботи з підлітками в дитячому закладі оздоровлення й відпочинку.
http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/9944/1/%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%BA%D0%B0_21%20283%29-27-33.pdf
26. Організаційно-методичні засади виховної роботи в літніх оздоровчих таборах : метод. посіб. / В. Д. Гаврішко, І. М. Шоробура, Л. А. Машкіна, Н. В. Казакова; Хмельниц. облдержадмін., Хмельниц. обл. рада, Хмельниц. гуманіт.- пед. акад. Хмельницький : Вид- во ХГПА, 2011. 255 с.
27. Організація культурно-дозвілдової діяльності молоді. /Укл. О. С. Гайдук.
https://zakfolkcenter.info/wpcontent/uploads/organizaziya_dozvillya_molodi.pdf
28. Педагогічні конфлікти / П. С. Гуревич. Психологія та педагогіка. 2014.
https://stud.com.ua/64623/pedagogika/psihologiya_ta_pedagogika
29. Пальчевський С. С. Соціальна педагогіка. Із історії вітчизняної масової практики виховання. <https://subj.ukr-lit.com/socialna-pedagogika-palchevskij-s-s-1-10-iz-istori%D1%97-vitchiznyano%D1%97-masovo%D1%97-praktiki-vixovannya/>
30. Пальчевський С. С. Соціальна педагогіка. З історії масової практики соціалізації народів світу. <https://westudents.com.ua/glavy/50941-111-zstor-masovo-praktiki-sotsalzats-narodv-svtu.html>
31. Пальчевський С. С. Соціальна педагогіка //Методика планування діяльності соціального педагога в загальноосвітньому навчальному закладі. <https://westudents.com.ua/glavy/50965-metodika-planuvannya-dyalnost-sotsalnogo-pedagoga-v-zagalnoosvitnomu-navchalnomu-zaklad.html>
32. Пальчевський С. С. Соціальна педагогіка. Стратегія зовнішньої соціально-педагогічної діяльності загальноосвітнього навчального закладу. <https://subj.ukr-lit.com/socialna-pedagogika-palchevskij-s-s-strategiya-zovnishno%D1%97-socialno-pedagogichno%D1%97-diyalnosti-zagalnoosvitnogo-navchalnogo-zakladu/>
33. Платонова О.Г. Особливості організації соціально-виховної роботи в умовах дитячого оздоровчого табору. Вісник Чернігівського державного

- педагогічного університету. Вип.122 /гол. ред. М.О. Носко. Чернігів: ЧНПУ, 2014. Серія: Педагогічні науки. С.213-218.
34. Платонова О.Г. Організаційні основи проектування соціально-виховного акмесередовища в умовах оздоровчого табору. Неперервна освіта: акмеологічні студії. Київ. 2017 (травень 2018). С.39-46.
35. Платонова О.Г. Сутність особистісних якостей працівника соціальної сфери. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Вип.133 /гол. ред.. М.О. Носко. Чернігів: ЧНПУ, 2016. Серія: Педагогічні науки. С.170-174
36. Платонова О.Г. Готовність до впровадження виховних технологій у роботі працівників соціальної сфери. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Вип.150 / гол. ред. М.О. Носко. Чернігів: ЧНПУ, 2018. Серія: Педагогічні науки. С.112-116.
37. Практична педагогіка виховання. Посібник з теорії та методики виховання / за ред. М. Ю. Красовицького. Київ. „Плай”, 2000. с. 157-171, 210- 217.
38. Пундик Л. Є. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до виховної діяльності в умовах оздоровчого табору. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/37793/100310440.pdf?sequence=1&>
39. Сидоренко Н. Ю. Організація роботи психологічної служби позашкільного навчального закладу як елементу соціумного угруповання. <https://ospo.sumy.ua/psixologichna-skrinka/dlja-pedagogiv/sidorenko-nju-organizacija-roboti-psixologichnoji-sluzhbi-rozashkilnogo-navchalnogo-zakladu.html>
40. Сокол І. М. Квест як сучасна інноваційна технологія навчання. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 7 (50), 2013.
41. Соціально-педагогічні та медико-психологічні заходи протидії вживанню наркотичних засобів неповнолітніми і молоддю. Науково-методичний посібник / Упорядник за ред. О. І. Пилипенко. Київ. А.Л.Д., 1995. 100 с.
42. Торба Н. Г. Конфліктологічна компетентність педагога як чинник розвитку навичок безконфліктних форм взаємодії в системі попиту на професії в умовах воєнного стану. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741620/1/Торба%20Н.Г..pdf>
43. Тюття Л. Т., Іванова І.Б. Соціальна робота (теорія і практика): Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ:

ВМУРОЛ «Україна», 2004. С. 258-263. <https://naurok.com.ua/metodika-provedennya-masovih-zahodiv-286194.html>

Інформаційні ресурси

1. Основні позашкільні установи.
<https://studfile.net/preview/5253383/page:44/>
2. У Чернігові відкрився молодіжний простір Aware Zone.
<https://www.0462.ua/news/3554265/u-cernigovi-vidkrivsa-molodiznij-prostir-aware-zone-fotoreportaz>
3. Посібник «Молодіжні простори в бібліотеках»
<https://www.prostir.ua/?library=posibnyk-molodizhni-prostory-v-bibliotekah>
4. Про оздоровлення та відпочинок дітей: Закон України від 4 вересня 2008 року № 375-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17#Text>
5. Про позашкільну освіту: Закон України від 22 червня 2000 року № 1841-III. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>